

Remiss
2021-04-13
DNR: MIUN 2021/185

Utbildningsdepartementet
Universitets- och högskoleenheten
103 33 Stockholm
u.registrator@regeringskansliet.se

Ökad kvalitet i lärarutbildningen och fler lärare i skolan U2021/00301

Mittuniversitetet har anmodats att yttra sig över rubricerad utredning och avger följande yttrande.

Förslagen som presenteras i promemorian beskriver en tämligen omfattande reformering av lärarutbildningen med utgångspunkt från det så kallade januariavtalet, punkt 56. Medan denna punkt mycket översiktligt och skissartat beskrev framtida förändringar i lärarutbildningen är föreliggande promemoria ett mer detaljerat och i vissa fall långtgående reformförslag som innebär tydliga förändringar i högskoleförordningen. Några av de bärande förändringarna handlar om de kompletterande pedagogiska utbildningarna (KPU) där studietakten ska höjas för åstadkomma förkortade utbildningar och där en mer flexibel bedömning av behörighet ska införas, samt att möjligheterna för att parallellt arbeta på en skola och studera ska förbättras. Därutöver ska kraven på utbildningarna skärpas, fler lärarledda timmar införas och kopplingen mellan teori och praktik stärkas. De nya kompletterande pedagogiska utbildningarna ska enligt förslaget prövas som en försöksverksamhet och utvärderas kontinuerligt, men för övrigt ges knapphändiga upplysningar om hur försöksverksamheten ska utformas och dimensioneras.

Inledningsvis vill Mittuniversitetet påpeka två övergripande problem med promemorians skrivningar. För det första kolliderar ofta målsättningar och förslag med varandra – det gäller framför allt målsättningen att öka kvaliteten i utbildningarna samtidigt som program ska kortas och flexiblare bedömningar av behörighet göras. För det andra innebär förslagen en långtgående detaljstyrning av lärarutbildningen, vilket innebär avsevärda inskränkningar i lärosätenas autonomi, något som Mittuniversitetet uppfattar som mycket problematiskt.

Kontakt
Telefon +46 (0)10 142 80 00
Webb www.miun.se

Campus
Sundsvall Holmgatan 10, SE-851 70 Sundsvall
Östersund Kunskapens väg 8, SE-831 25 Östersund

På detaljnivån finns emellertid en hel del konstruktiva förslag i promemorian. Att kraven på lärarutbildningen ska skärpas och fokus förtydligas är inte något som kan ifrågasättas, men vissa skrivningar förefaller inte ordentligt genomtänkta. "Utveckling och lärande ska ha ett tvärvetenskapligt perspektiv som inbegriper kognitionsvetenskap" är exempelvis ett förslag som kan komma att orsaka problem. Kognitionsvetenskapen är i sig en interdisciplinär miljö vars inlemmande i den också i övrigt heterogena utbildningsvetenskapliga miljön förblir oklar. En satsning på "kognitionsvetenskap" kan också komma att orsaka problem med rekrytering av vetenskapligt kompetenta lärare i flera lärarutbildningsmiljöer. I generella termer är det också viktigt att förordningen inte utökas med nya krav, utan att huvudsyftena i stället renodlas. Här menar vi att statsmakten bör våga prioritera bland de många förordningsmålen.

Förslagen om fler lärarledda timmar och en tydligare koppling mellan teori och praktik ställer vi oss i grunden positiva till. I promemorians punkt 3.5 nämns att lärosätena redan erhållit ökade resurser för fler lärarledda timmar genom att de höjningar av ersättningsbeloppen som i omgångar genomförts under åren 2015-2019 nu permanentats och att detta i utvärderingar visat att de lärarledda timmarna blivit fler, något som i sin tur lett till ökad genomströmning – hur denna lärarledda resurs ytterligare ska utökas och hur en sådan ökning ska finansieras nämner promemorian däremot inte. När det gäller kopplingen mellan teori och praktik är det positivt att förslaget understryker vikten av kunna kombinera tjänst vid skola med lärarstudier. I förslaget förefaller det som om denna möjlighet skall öppnas framför allt i förhållande till de kortare varianterna av KPU, men detta måste förbli lösa antaganden eftersom promemorian inte ger några som helst besked när det gäller riktlinjer för hur denna arbetsintegrerade lärarutbildning ska koncipieras.

De föreslagna förändringarna i de befintliga korta pedagogiska programmen välkomnas av Mittuniversitetet. Att skapa möjligheter att skriva det självständiga arbetet innan studenter påbörjar sin KPU, och att fler examina och utbildningsvägar kan leda till KPU, är ett kvalitetssäkrat sätt att utexaminera fler lärarstudenter. Det sistnämnda ställer dock nya krav på antagningsprocesser och det skulle vara önskvärt med tydligare nationella riktlinjer för vad som räknas som reell behörighet.

Förslaget om att den verksamhetsförlagda utbildningen ska förtydligas ser vi också som i grunden positivt. Kraven på övningsskolor/övningsförskolor kan emellertid ställa till en del problem, eftersom lärosätena har olika

förutsättningar när det gäller regional samverkan. I många regioner kommer det att vara nödvändigt att erbjuda VFU på i stort sett alla skolor, för att få tillräckligt många platser, utbildade och behöriga lärare som handledare, samt för att alla studenter få möjlighet att göra VFU i sin närmiljö. Kravet på övningskolor rimmar illa med förslagen om större flexibilitet, utökade möjligheter till distansundervisning och möjlighet till högre utbildning i hela landet – i promemorian formuleras till och med detta som en viljeinriktning: "Lärosätena ska dessutom se till att denna del av utbildningen kan förläggas så nära den studerandes boendeort som möjligt i de fall lärar- eller förskolläraryrket sker på distans". För att detta ska fungera fullt ut är det möjligt att ett nationellt VFU-system skulle behövas.

Sammanfattningsvis ställer sig Mittuniversitetet positivt till intentionerna att skapa större flexibilitet och ett närmare förhållande mellan teori och praktik inom lärarutbildningarna. När det gäller det sistnämnda krävs fortsatt satsning på den praktisknära forskningen. Mittuniversitetet har liksom övriga lärosäten generellt svarat positivt på den rika flora av alternativa sätt att utbilda sig till lärare som odlats fram under de senaste åren, men med det nu liggande förslagen finns risk för att ordinarie program urholkas och att det skapas ett A- och ett B-lag inom lärarutbildningarna. Genom att erbjuda fler och förkortade vägar till läraryrket och samtidigt skärpa kvalitetskraven kommer i praktiken skilda målsättningar att stå emot varandra. Det finns således en gräns för hur kort vägen till läraryrket kan bli utan att de nu befintliga lärarutbildningarna devalveras.

Föredragande och beslut

Beslut i detta ärende har fattats av rektor Anders Fällström efter föredragning av vicedekan Peter Degerman. Närvarande vid den slutliga behandlingen av ärendet har prorektor Håkan Wiklund, verksamhetscontroller Mona Vesslegård och studentrepresentanter Emanuel Magnusson och Rebecka Mc Neill varit.

Anders Fällström
Rektor